

Ekologický přírodopis 6, Danuše Kvasničková, 2005, Fortuna

(62)

95 Tajga (vlevo), tropický les (les s největší rozmanitostí druhů organismů – vpravo)

Rozmanitost a význam lesů

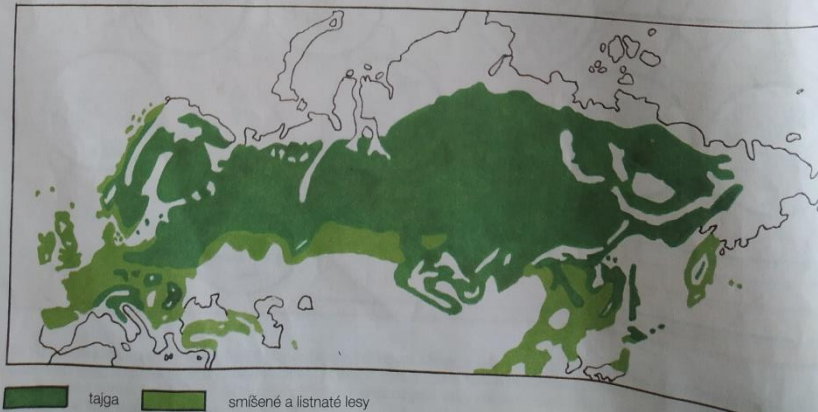
V různých lesích rostou různé druhy rostlin, živočichů i hub.

❶ Které rostliny rostou často v podrostu jehličnatých lesů? Které rostou naopak častěji v podrostu listnatých lesů?

V každém lese jsou některé organismy vždy v postavení producentů, konzumentů nebo rozkladačů. Mezi nimi jsou složité souvislosti.

❷ Uveď příklady organismů, které jsou vždy v postavení producentů. Které organismy jsou v lesním ekosystému vždy v postavení rozkladačů?

96 Rozložení lesů v Evropě a v Asii

■ tajga ■ smíšené a listnaté lesy

a	b
c	d

97 Rozmanitost lesů v různých typech prostředí:
a) borový les v suchých místech, b) vlhký údolní les s topoly a olšemi,
c) mírně vlhký les s jasany a podrostem byliny dynnivky, d) horský smrkový les z CHKO Šumava

Základní rozložení lesů na Zemi závisí na celkovém množství světla, vody a na teplotě prostředí. Jiné lesy jsou ve vlhkých, teplých oblastech blízko rovníku, jiné jsou na sever od nás.

➊ Využij poznatky z přírodovědy a ze zeměpisu a řekni, v kterých oblastech Země rostou:

- jehličnaté lesy (tajga),
- listnaté lesy,
- tropické lesy.

Co o těchto lesích víš?

➋ Podle obrázku 96 urči, které lesy jsou přirozené pro naši republiku.

Rozmanitost lesů v naší přírodě je závislá především na nadmořské výšce, na tvaru povrchu (reliéfu) krajiny, na množství vody v prostředí a na půdním podkladu.

Na suchých místech s půdou chudou na živiny se nejčastěji uchytí břízy, borovice nebo některé druhy dubů. Naopak na hodně vlhkých místech s dostatkem živin rostou často olše, vrby, topoly, jasany.

(64)

98 Řez kopcem s vyznačenou odlišností porostů na jeho straně obrácené k severu a k jihu:
a) jasanový porost s jilmem a s javorem, b) doubrava s javorem, c) dubové a habrové porosty, d) jedlové a bukové porosty, e) borové lesy (bory), f) stepní plochy s ojedinělými duby a křovinami

99 Stupňovitost lesů v evropských horách:
a) doubravy a bukové lesy, b) jedlové a bukové porosty, c) smrkové lesy a výše kleč, d) alpinské louky, e) obvykle holé skály

100 Důležitých lesů

Na mírně vlhkých půdách s dostatkem živin naleznete často buky, lípy, javory. Na chladnějších a vlhčích místech chudších na živiny (zejména v horách) rostou často smrky.

Složení lesa se mění i v závislosti na sklonu svahů a na jejich orientaci ke světovým stranám. Jižní svahy jsou daleko teplejší než svahy severní.

V závislosti na všech těchto podmínkách se v lese vyvíjí i různý lesní podrost. V něm žijí různé druhy živočichů.

5 Podle schématu (obr. 98) uveďte rozdíly mezi porosty na jižní a severní straně kopce. Vyhledejte obrázky stromů, jejichž jména jsou uvedena v popisu.

6 Co je lesní podrost? Uveďte příklady organismů žijících v lesním podrostu.

S některými druhy živočichů (např. s kosím černým nebo s křížákem) se můžeme setkat v lesích jehličnatých i listnatých. Jiné druhy jsou naopak výrazně závislé pouze na určitých podmínkách prostředí, jsou to druhy **specializované** (např. křivka obecná nebo lýkožrout smrkový žijí pouze v lesích smrkových, tesařík dubový pouze v lesích listnatých).

7 Vyhledejte obrázky živočichů specializovaných na určitý typ lesa.

V naší přírodě je velmi rozdílná výšková členitost krajiny. Určité nadmořské výšce odpovídá též určitý **výškový stupeň** složení lesů.

8 Usuďte podle obrázku 99:
Kde pouze by u nás měly růst smrkové lesy?
Které druhy stromů by přirozeně převládaly v nich?

Valná většina lesů se v naší krajině obhospodaruje. V mnoha místech skladba lesů neodpovídá přirozenému výškovému stupni a zcela závisí na tom, které druhy stromů tu vysadili lidé. Velmi často a proto i v nížinách vyskytují smrkové lesy, přestože přirozeně jsou pouze na horách. Výsadbou se značně rozšířily také porosty s borovicí lesní.

Smrkové a borové lesy byly vysazovány proto, že oba tyto druhy stromů poměrně rychle rostou a jejich dřevo lze dobře využít v průmyslu. Ve vysazených jehličnatých lesích se však za příznivých podmínek velmi rychle rozmnožují některé druhy hmyzu, který stromy ničí, a dochází pak k vážným **lesním kalamitám**. K tomuto stavu vede například větrná smršť a těžký sníh, které způsobují vývraty a polomy stromů, nebo znečištěné ovzduší.

9 Jaký je rozdíl mezi polomem a vývratem?

10 Který hmyz se stává při přemnožení nebezpečným škůdcem?

Velkým nebezpečím pro les je **lesní požár**. Příčinou může být blesk, ale také lidská neopatrnost nebo bezohlednost. Jsou i takoví vandalové, kteří do lesů odvázejí různé odpady a les hyzdí odhozenými proutky a dalšími věcmi.

(65)

100 Důsledky imisi. Mrtvý les v Krušných horách v osmdesátých letech minulého století varuje

101 Odnos lesní půdy

Na odtěžených nebo jinak poškozených místech v lese dochází k narušování povrchu půdy a k jejímu následnému odnosu vodou – k vodní erozi

- 11 Vývod pravidla chování člověka v lese, která vedou k prevenci vzniku požáru.
12 Jak může les ohrožovat voda?
13 Některé lesy jsou ohroženy škodlivými látkami ve znečištěném ovzduší. Uveď příklady.

Všechny velké i malé lesy jsou pro nás velmi důležité. Největší význam lesů spočívá v tom, jaký vliv mají na celou krajinu. Chrání půdu před rozrušením, zpomalují odtok vody v krajině i pohyb větru. Dodávají do ovzduší kyslík, mají velký význam pro zlepšování čistoty ovzduší, jsou domovem pro mnoho rostlin, hub a živočichů, které využíváme.

- 14 Co všechno můžeme z lesa získávat? Proč se lesům říká „zelené plíce“?

Krása lesů a tolik potřebné ticho jsou důležité pro zdraví a odpočinek lidí.

- 15 Znáš některou písničku o lese? Zaspívejte si ji. Nakresli les podle své představy.

Péče o lesy

Nadměrné odlesnění je nebezpečné nejen pro lesní organismy, ale i pro celou krajinu. Krajina bez lesů postupně vysušuje a stává se méně vhodnou i pro život lidí.

Z některých vzrostlých lesů se těží dřevo a na místě vykácených částí lesa se vysazuje nový les. Při lesní těžbě se používají velké stroje, které často poškozuji lesní půdu a zejména na strmých svazích vytvářejí podmínky pro její odnos (pro vodní erozi).

V lesních školkách se ze semen stromů pěstují semenáčky. Když dostatečně vyrostou, používají se jako sazenice k výsadbě. Mnohé stromy za příznivých podmínek vyrůstají v lese přímo ze semen, která vypadají do okolí ze vzrostlých stromů ponechaných na pasece. Proto je třeba čas od času dělat prořezávku (probírku), aby si stromy příliš nestínily. Stromy z přirozeného vysemenění (náletu) lépe odpovídají stanovišti a tvoří kvalitnější lesní ekosystém než stromky vysazené.

Ochrana lesů je v současné době jedním z nej důležitějších úkolů naší společnosti i každého z nás. Pro život lesů je nezbytné zajišťování čistoty ovzduší i správné chování každého jednotlivce v lese.

- 16 Jak se máš chovat v lese? Můžeš i ty lesu nějak pomoci?

- 17 Jaké lesy jsou v okolí? Uveď názvy některých povolání lidí, kteří pečují o les.

V některých místech naší republiky jsou krásné, zdravé lesy. Mnohé z nich jsou částmi chráněných území. Zvláště vzácné jsou ty lesy, které byly již